

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17.12.2009, sp. zn. 25 Cdo 176/2008, ECLI:CZ:NS:2009:25.CDO.176.2008.1

Číslo: 7/2011

Právní věta: Za škodu způsobenou vadami notářského zápisu o rozhodnutí orgánu právnické osoby stát neodpovídá.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 17.12.2009

Spisová značka: 25 Cdo 176/2008

Číslo rozhodnutí: 7

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Notář, Notářský zápis, Odpovědnost státu za škodu

Předpisy: § 2 předpisu č. 358/1992Sb.
§ 4 předpisu č. 82/1998Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

O b v o d n í s o u d pro Prahu 2 rozsudkem ze dne 11. 10. 2006 zamítl žalobu na zaplacení částky 100 000 Kč s příslušenstvím a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Vyšel ze zjištění, že notář JUDr. P. K. sepsal dne 22. 11. 1999 notářský zápis, z jehož obsahu vyplývá, že M. S. jako statutární zástupce společnosti G., s. r. o., jako jediný akcionář společnosti T. S., a. s., rozhodl o odvolání všech členů představenstva, včetně žalobce, a všech členů dozorčí rady. Nárok žalobce na náhradu škody způsobené tvrzeným nesprávným postupem notáře (§ 13 zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem) neshledal opodstatněným, neboť notář nepostupoval v rozporu se zákonem.

M ě s t s k ý s o u d v Praze rozsudkem ze dne 17. 4. 2007 k odvolání žalobce rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně a dovodil, že stát odpovídá z titulu nesprávného úředního postupu za činnost notáře pouze v případě notářských zápisů o právním úkonu; zde šlo o notářský zápis o osvědčení právně významné skutečnosti a tedy nikoliv o odpovědnost státu, nýbrž samotného notáře.

Proti tomuto rozsudku podal žalobce dovolání, jehož přípustnost dovozuje z § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., a v němž podrobuje kritice postup notáře, který neověřil existenci právnické osoby ani postavení jediného akcionáře společnosti T. S., a. s. Odvolacímu soudu pak vytýká, že předmětný notářský zápis nepovažoval za zápis o právním úkonu, a i v případě, že šlo o osvědčení právně významné skutečnosti, dovozuje dovolatel odpovědnost státu za nesprávný úřední postup notáře.

Navrhl, aby dovolací soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

N e j v y š š í s o u d dovolání zamítá.

Z o d ů v o d n ě n í :

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) postupoval podle dosavadních předpisů (tj. podle občanského soudního řádu ve znění účinném před 1. 7. 2009 – srov. bod 12, čl. II zákona č. 7/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony) vzhledem k tomu, že rozsudek byl odvolacím soudem vydán dne 17. 4. 2007. Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno ve lhůtě uvedené v § 240 odst. 1 o. s. ř. oprávněnou osobou – účastníkem řízení, dospěl k závěru, že dovolání je podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. přípustné, a to pro řešení otázky pasivní legitimace subjektu odpovědného za škodu způsobenou notářem při sepisu notářského zápisu o rozhodnutí orgánu právnické osoby, která dosud nebyla dovolacím soudem na obdobném skutkovém základě řešena (§ 237 odst. 3 o. s. ř.).

Nesprávné právní posouzení věci, které žalobce uplatňuje jako důvod dovolání podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., spočívá v tom, že odvolací soud aplikoval na zjištěný skutkový stav nesprávný právní předpis nebo že správně použitý právní předpis nesprávně vyložil, případně jej na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle § 3 písm. b) zákona č. 82/1998 Sb. stát odpovídá za škodu, kterou způsobily právnické a fyzické osoby při výkonu státní správy, která jim byla svěřena zákonem nebo na základě zákona („úřední osoby“).

Podle § 4 odst. 1 zákona č. 82/1998 Sb. se za výkon státní správy podle § 3 písm. b) považuje i sepisování veřejných listin o právních úkonech a úkony notáře jako soudního komisaře a úkony soudního exekutora při výkonu exekuční činnosti, sepisování exekutorských zápisů a při činnostech vykonávaných z pověření soudu podle zvláštního právního předpisu. Podle odstavce 2 se činnost notáře a soudního exekutora podle odstavce 1 považuje za úřední postup.

Podle § 57 odst. 1 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), nestanoví-li zvláštní zákon jinak, notář odpovídá žadateli, klientovi nebo jinému účastníku za škodu, kterou mu způsobil v souvislosti s výkonem činnosti notáře. Notář odpovídá za škodu způsobenou těmito osobám i tehdy, byla-li způsobena v souvislosti s výkonem činnosti notáře jeho pracovníkem; případná odpovědnost podle pracovněprávních předpisů tím není dotčena. Podle odstavce 3 tohoto ustanovení odpovědnost státu za škodu podle zvláštního právního předpisu tím není dotčena.

Podle zákona č. 82/1998 Sb. stát neodpovídá jen za škodu způsobenou výkonem veřejné moci ze strany státních orgánů (aniž je zákon definuje, rozumí se jimi orgány, které stát zřizuje právě k plnění funkcí státu a vybavuje je za tím účelem pravomocí a působností rozhodovat o subjektivních právech a právních povinnostech bezprostředně nepodřízených právních subjektů), nýbrž i ze strany tzv. úředních osob. Tento pojem pokrývá právnické a fyzické osoby odlišné od státu, jimž byl zákonem nebo na základě zákona svěřen výkon státní správy na určitém úseku, přičemž podmínkou samozřejmě je, že škoda byla způsobena právě při výkonu svěřené státní správy, jinak úřední osoby odpovídají za škodu podle obecných předpisů. Zákon výslovně označuje za výkon státní správy ve smyslu § 3 písm. b) vedle úkonů notáře jako soudního komisaře podle § 38 o. s. ř. i sepisování notářských zápisů o právních úkonech; zde poznámka pod čarou odkazuje na § 2 a § 62 notářského řádu. Podle důvodové zprávy je tomu tak proto, že tyto činnosti mají výrazné veřejnoprávní prvky, a též pro význam veřejných listin při dokazování. Z této úpravy tedy vyplývá, že odpovědnost státu za činnost notáře je založena na předpokladu, že k nesprávnému postupu notáře došlo při činnosti, jež

je v zákoně č. 82/1998 Sb. vymezena.

V dané věci se jedná konkrétně o sepis notářského zápisu ze dne 22. 11. 1999, který podle skutkových zjištění odvolacího soudu (jejich správnost není dovoláním napadena a vzhledem ke způsobu, jímž se zakládá přípustnost dovolání, ani být zpochybněna nemůže) obsahuje rozhodnutí M. S., statutárního zástupce společnosti G., s. r. o., jako jediného akcionáře společnosti T. S., a. s., o odvolání všech členů představenstva, všech členů dozorčí rady a jmenování nových členů. Pro posouzení otázky pasivní legitimace ve sporu o náhradu škody způsobené tvrzenou vadou tohoto zápisu je rozhodující charakter notářského zápisu, konkrétně zda jde o notářský zápis o právním úkonu, jak jej má na mysli ustanovení § 4 zákona č. 82/1998 Sb.

Podle § 2 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění účinném ke dni sepisu předmětného notářského zápisu (22. 11. 1999), tj. před novelou č. 37/2000 Sb., účinnou od 1. 1. 2001, notářskou činností se pro účely tohoto zákona rozumí sepisování veřejných listin o právních úkonech, osvědčování právně významných skutečností a prohlášení, přijímání listin do úschovy a dále přijímání peněz a listin do úschovy za účelem jejich vydání dalším osobám. Podle § 6 notářského řádu notářské zápisy a jejich stejnopisy, výpisy z notářských zápisů a listiny o ověření (dále jen „notářské listiny“) jsou veřejnými listinami, jestliže splňují náležitosti stanovené pro ně tímto zákonem.

Podle části šesté notářského řádu (zvláštní ustanovení o notářské činnosti) může notář vykonávat tyto okruhy činností: sepisování notářských zápisů o právních úkonech (oddíl první, § 62 – § 71), sepisování notářských zápisů se svolením k vykonatelnosti (oddíl druhý, § 71a – § 71c, který v době sepisu předmětného notářského zápisu neplatil), osvědčování právně významných skutečností a prohlášení (oddíl třetí, § 72 – § 80), sepisování notářských zápisů o rozhodnutí orgánu právnické osoby (oddíl čtvrtý, § 80a – § 80g, který v době sepisu předmětného notářského zápisu neplatil), notářské úschovy (oddíl pátý, § 81 – § 89) a vydávání stejnopisů, opisů, výpisů a potvrzení (oddíl šestý, § 90 – § 94a).

I když notářský řád ve znění účinném ke dni sepisu předmětného notářského zápisu neznal speciální typ zápisu o rozhodnutí orgánu právnické osoby, je zřejmé, že právě takové rozhodnutí je jeho obsahem. Za této úpravy se obdobné zápisy považovaly za formu osvědčování právně významných skutečností a prohlášení, nikoliv za notářské zápisy o právních úkonech podle § 62 a násl. notářského řádu. Zákon č. 370/2000 Sb. pak novelizoval notářský řád v tom směru, že zavedl nový institut notářského zápisu o rozhodnutí orgánu právnické osoby, a tím, že jej kromě jiného systematicky zařadil až za oddíl třetí, potvrdil osvědčovací charakter této činnosti notáře. Přestože na rozdíl od ostatních osvědčovacích úkonů se zde předpokládá vyšší míra ingerence notáře, nejde pojmově o sepis notářského zápisu o právním úkonu (kdy právní úkon je učiněn právě zápisem samotným), neboť oproti němu zápis o rozhodnutí orgánu právnické osoby předpokládá, že je nejprve tento úkon učiněn, a notář pouze osvědčuje, že se tak stalo (srov. např. Bílek, P., Drápal, L., Jindřich, M., Wawerka, K. Notářský řád a řízení o dědictví. Komentář. 3., doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 15 – 18). Gramatickým, systematickým i historickým výkladem právní normy je proto třeba dospět k závěru, že notářský zápis o rozhodnutí orgánu právnické osoby, ať spadající od 1. 1. 2001 pod režim ustanovení § 80a – § 80g či sepsaný před tímto datem, nemá charakter zápisu o právním úkonu ve smyslu ustanovení § 4 odst. 1 zákona č. 82/1998 Sb., s jehož vadami zákon spojuje odpovědnost státu za škodu.

Dovolání žalobce tedy není z hlediska uplatněného dovolacího důvodu opodstatněné. Protože řešení dalších dovolatelem předestřených otázek je při nedostatku pasivní legitimace žalovaného ve sporu bezpředmětné, Nejvyšší soud dovolání zamítl (§ 243b odst. 2, část věty před středníkem, o. s. ř.).